



РАЗВОЈ ГОВОРА

Развој детета уопште, па тако и развој комуникације и говора започиње самим рођењем. Родитељи имају увид у рани развој, могу га пратити и стимулисати. Зато је важно познавати типичне карактеристике развоја говора код већине деце.

За боље разумевање развојних карактеристика, служимо се развојним нормама (фазама). Грубо говорећи говорно-језички развој можемо поделити на два периода: прелингвистички и лингвистички. Ток њиховог развоја је индивидуалан и подразумева извесне варијације у темпу.

Прелингвистички период : почиње од рођења детета и обухвата све припреме говорног апарата, а завршава се појавом прве речи са значењем, односно преласком у лингвистички период.

1. МЕСЕЦ:

- рефлексно реагује на изненадне звучне дражи
- усмерава поглед на лице мајке када се приближи-има рефлекс сисања и гутања
- тихо плаче (стење)

2. МЕСЕЦ:

- осмехује се у присуству мајке
- добро сиса и гута
- гласно плаче
- кратко вокализује (а/е)

3.МЕСЕЦ:

- Обраћа пажњу на говор мајке (умири се,престаје да плаче осмехне се)
- осмишљено се осмехује
- вокализује два гласа (а-е)
- гуче

4.МЕСЕЦ:

- прати звучне играчке
- устима испитује предмете
- узбуђено је када треба да се нахрани,не испушта предмет који му се узима из руке
- поглед усмерава ка очима родитеља
- вокализује више гласова („пева,, а-у)

5.МЕСЕЦ:

- гледа у правцу звучне дражи
- смеје се на лик који види у огледалу
- узнемирено је кад испусти предмет којим се бави
- повећава се обим вокализације



6-МЕСЕЦ:

- локализује извор звучне дражи просечне јачине
- обраћа пажњу на говор одраслих-гледа у очи,прати покрете усана
- препознаје укућане ,смеје се познатим особама , пружа им руке да га узму
- не плаче кад остане само,не плаши се непознатих особа
- може да ставља храну у уста,ставља играчке и цуцлу у уста
- модулира глас (социјализована вокализација везана за особу или ситуацију)
- продукује слог-комбинује један или више грлених гласова и вокале (ка, ге,кх...)
- гласно се смеје у ситуацији заједничке игре (зачикавања,голицања...)

7-МЕСЕЦ:

- привлачи пажњу одраслих гласом или звуком предмета који држи
- интензивно продукује слоге (та,ма...)
- спорадично удваја слоге (та-та,ма-ма-ма)
- могућа је појава прве осмишљене речи - „тата“, „мама“

8.МЕСЕЦ:

- Покушава да спречи брисање лица-
- ужива у играчкама
- воли контакт са особама-прати покрет усана
- узбуђено је кад се храни,препознаје ситуацију храњења,воли храну одређеног укуса
- реагује на тон гласа и на израз лица мајке када каже „НЕ!“
- повезује два различита слога (ба-де,ди-да...)
- повећава се обим слоговног оглашавања

9.МЕСЕЦ

- опонаша поздрав гестом при одласку
- разуме и одазива се на име
- вуче родитеље за одећу кад хоће да га узму
- учествује и помаже при облачењу
- брбља,удваја слогове,модулира глас
- имитира глас,шум,звук предмета ,израз лица или поступке одраслих

10.МЕСЕЦ

- одржава контакт очима,прати покрете усана
- чини намерне радње(баца,скида)
- Реагује када му се усмери пажња на особе(„Где је тата...?“-погледа у том правцу)
- има једну реч са посебним значењем

11.МЕСЕЦ

- ситуационо реагује на познате речи везане за особе, негу и исхрану
- воли слике у књигама и једноставне дечије песмице
- прстом показује одређену ствар и модулацијом гласа тражи да му се дода
- тапше рукама на познате песмице

12. МЕСЕЦ

- разуме питања везана за препознавање предмета(„Где је твоја ципела,флашица..?“)
- враћа пажњу на очи, када не разуме(задржава поглед на уснама саговорника)
- разуме и реагује на забране(уозбиљи се, заплаче)
- интензивно“ брбљање“ и појава прве речи

Већина деце изговора прве речи око првог рођендана, али имајте на уму да су разлике у брзини развоја апсолутно прихватљиве , нека деца изговарају прве речи тек око друге године.

Након прве године, дете прелази у лингвалну фазу развоја.Разумевање претходи продукцији и тај однос се задржава током развоја говора.

Осим норми, које су смернице за подршку говорно-језичком развоју, важно је како дете испољава интерес за окружење и какве односе гради и каква је његова игра.

Значајно је да дете има :

1.Потребу за комуникацијом и како је остварује.

Потреба за интеракцијом је најважнија. Дете мора имати потребу за разменом и потребу за другима да би се комуникација и језик развијали.

2.Адекватну пажњу. Под адекватном пажњом се подразумева да дете задржи интересовање довољно дуго на неком садржају, да може да преусмери пажњу са једног садржаја на други и да остварује заједничку пажњу са другима (родитељима у раном узрасту).

3. Контакт погледом:свестан, намеран, жеља да дете види, погледа особу или саговорника

4.Показивање прстом, свесно показивање опаженог или оног што жели.

5. Адекватне емоционалне реакције:има право на љутњу, бес, срећу, показује их, у ситуацијама осујећења мајка може да га умири.

6. Развијен гест.Изостанак говора ће свакако отежати контакт али ако дете има потребу за разменом оно ће се трудити да то надокнади гестом. Пре вербалне продукције развија се разумевање. Добро разумевање говора није гаранција да ће се развити вербална продукција али је свакако боља прогноза ако је присутно.

Обратите пажњу на игру

На најранијем узрасту игра је врло једноставна али и веома важна. Кроз игру мало дете открива и упознаје свет око себе и односе у њему. Најпре се радује мајчином гласу и лику. Издваја мајку од других особа предмета и звукова. То дете покреће на интеракцију коју својим понашањем жели да продуби и одржи. Касније научи како да оствари контакт. Од изузетног је значаја да на раном узрасту дете показује већи интерес за људе него за предмете из окружења. Важно је да показује радост и задовољство када је у контакту са људима. Поред овога дете почиње да открива своје тело. Ужива играјући се својим рукама, прстима,ногама, а потом и својим гласом. Открива како покретањем говорних органа може да модулира свој глас. Вокална игра је први стадијум у развоју говора , али комуникација започиње раније.

Игра предметима започиње ослушкивањем и посматрањем, потом се прелази на манипулисање. Зато кажемо да је важно омогућити детету од најранијег узраста да манипулише различитим предметима из окружења. Дете се радује када дохвати играчку, испитује структуру, у тзв.оралној фази је, ставља у уста, загледа, ослушкује. Нешто касније испитује могућност кретања предмета. Баца све и ослушкује звуке које производе . Посматра кретање тела, и реакције околине на њих. У овој фази важно је да је видљива потреба детета да игру подели са другима. Прво су то родитељи, касније и друге особе.

Око друге године се јавља симболичка игра, она се временом све више усложњава. Свакодневном игром деца преузимају улоге одраслих,браће, сестара. Имитирају свакодневне радње, догађаје и доживљаје.Ова врста игре има вишеструки значај за развој личности детета. Развија машту, има подстицајну функцију за развој емоција, когниције, језика и социјализације.Симболичка игра даје могућност детету да се емоционално изрази и онда када језички ниво развоја није у складу са комуникативним потребама детета. Често је баш она средство којим дете задовољава потребу да изрази своју идеју, јер му недостаје могућност да то учини говором.

Важно је детету обезбедити додатно време , Ваше стрпљење , пружити пуну пажњу и љубав.

Посматрајте своје дете, придружите му се у игри и истраживању околине. Уколико имате било какве недоумице по питању говорно-језичког развоја јавите се логопеду.

Данијела Петровски